Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

1. august 2025*

Apellatsioonkaebus – Piiravad meetmed seoses olukorraga Ukrainas – Otsus 2014/145/ÜVJP – Artikli 1 lõike 1 lõpuosa – Piiravad meetmed, mis on kehtestatud füüsilise isiku suhtes, kes on seotud teise füüsilise isikuga, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid – Mõiste „seotus kahe isiku puhul, keda seob perekondlik side“

Kohtuasjas C-703/23 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 16. novembril 2023 esitatud apellatsioonkaebus,

Elena Petrovna Timchenko, elukoht Genf (Šveits), esindajad: advokaadid S. Bonifassi, T. Bontinck ja E. Fedorova,

apellant,

teised menetlusosalised:

Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: M.-C. Cadilhac ja V. Piessevaux,

kostja esimeses kohtuastmes,

Euroopa Komisjon, esindajad: M. Carpus-Carcea, C. Giolito ja H. Krämer,

menetlusse astuja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president M. L. Arastey Sahún (ettekandja), kohtunikud D. Gratsias, E. Regan, J. Passer ja B. Smulders,

kohtujurist: L. Medina,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

olles 10. aprilli 2025. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Apellant palub oma apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 6. septembri 2023. aasta otsus Timchenko *vs.* nõukogu (T-361/22, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“, EU:T:2023:502), millega Üldkohus jättis rahuldamata tema hagi, milles paluti esiteks tühistada ühelt poolt nõukogu 8. aprilli 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/582, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2022, L 110, lk 55), ja nõukogu 8. aprilli 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/581, millega rakendatakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2022, L 110, lk 3) (edaspidi koos „vaidlusalused algsed aktid“), ning teiselt poolt nõukogu 14. septembri 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/1530, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2022, L 239, lk 149), ning nõukogu 14. septembri 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/1529, millega rakendatakse määrust nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2022, L 239, lk 1) (edaspidi koos „vaidlusalused loeteludesse jätmise aktid“), osas, milles need vaidlusalused algsed aktid ja loeteludesse jätmise aktid (edaspidi koos „vaidlusalused aktid“) teda puudutavad, ning teiseks hüvitada mittevaraline kahju, mis talle vaidlusaluste aktide vastuvõtmisega väidetavalt tekitati.

Õiguslik raamistik ja vaidluse taust

2 Käesoleva kohtuasja faktiline ja õiguslik kontekst on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 2–16. Käesoleva menetluse huvides võib selle kokku võtta ja seda täiendada järgmiselt.

Otsus 2014/145

3 Pärast Venemaa Föderatsiooni relvajõudude sissetungi Ukrainasse 24. veebruaril 2022 võttis Euroopa Liidu Nõukogu 25. veebruaril 2022 vastu otsuse (ÜVJP) 2022/329, millega muudetakse otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2022, L 50, lk 1).

4 Nõukogu 17. märtsi 2014. aasta otsuse 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2014, L 78, lk 16), mida on muudetud otsusega 2022/329 (edaspidi „otsus 2014/145“), artikli 1 lõikes 1 on keelatud liikmesriikide territooriumile siseneda või seda läbida füüsilistel isikutel, kes vastavad eelkõige selle lõike 1 punktides a, b ja e sätestatud kriteeriumidele, samas kui otsuse 2014/145 artikli 2 lõikes 1 on ette nähtud nende füüsiliste isikute rahaliste vahendite ja majandusressursside külmutamine, kes vastavad eelkõige selle punktides a, d ja g ette nähtud kriteeriumidele, ning viimati nimetatud kriteeriumid on sisuliselt identsed selle otsuse artikli 1 lõike 1 punktides a, b ja e ette nähtud kriteeriumidega. Lisaks on

nimetatud otsuse artikli 1 lõike 1 lõpuosas ja artikli 2 lõike 1 lõpuosas ette nähtud, et selliseid piiravaid meetmeid võib kehtestada ka füüsiliste isikute suhtes, kes on seotud füüsiliste isikutega, kelle suhtes kohaldatakse eespool eespool nimetatud kriteeriumide alusel piiravaid meetmeid.

5 Otsuse 2014/145 artikli 1 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et järgmised isikud:

a) füüsilised isikud, kes on vastutavad sellise tegevuse või poliitika toetamise või elluviimise eest, mis kahjustab või ohustab Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust, või stabiilsust või julgeolekut Ukrainas, või millega takistatakse rahvusvaheliste organisatsioonide Ukrainas tehtavat tööd;

b) füüsilised isikud, kes annavad materiaalset või rahalist toetust Krimmi annekteerimise või Ukraina destabiliseerimise eest vastutavatele Venemaa otsustusõiguslikele isikutele või saavad nende tegevusest kasu;

[…]

e) juhtivad ettevõtjad, kes on seotud majandussektoritega, mis on suur sissetulekuallikas Krimmi annekteerimise ja Ukraina destabiliseerimise eest vastutava Venemaa Föderatsiooni valitsuse jaoks,

ja nendega seotud füüsilised isikud, kes on loetletud lisas, ei siseneks nende territooriumile ega läbiks seda.“

Määrus nr 269/2014

6 Nõukogu võttis 25. veebruaril 2022 vastu määruse (EL) 2022/330, millega muudetakse määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2022, L 51, lk 1).

7 Sellega seoses kehtestas nõukogu määruse (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega (ELT 2014, L 78, lk 6), mida on muudetud määrusega 2022/330 (edaspidi „määrus nr 269/2014“), artikli 3 lõike 1 punktides a, d ja g ning lõpuosas samad kriteeriumid, mida on nimetatud käesoleva kohtuotsuse punktis 5.

Vaidlusalused aktid

Vaidlusalused algsed aktid

8 Arvestades olukorra tõsidust Ukrainas, võttis nõukogu 8. aprillil 2022 vastu vaidlusalused algsed aktid. Mõlema akti põhjendustes 6 ja 7 on märgitud:

„(6) Euroopa Ülemkogu märkis oma 24. märtsi 2022. aasta järeldustes, et Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu rikub rängalt rahvusvahelist õigust ning selle tulemusena on hukkunud ja viga saanud suur hulk tsiviilisikuid, ning et [Euroopa L]iit on jätkuvalt valmis kõrvaldama juba vastuvõetud piiravate meetmete lüngad ja võitlema nendest tegeliku ja võimaliku kõrvalehoidmise vastu ning liikuma kiiresti edasi täiendavate koordineeritud tõhusate sanktsioonidega Venemaa ja Valgevene vastu, et tulemuslikult pärssida Venemaa võimekust agressiooni jätkata.

(7) Võttes arvesse olukorra tõsidust, on nõukogu seisukohal, et on asjakohane kohaldada piiravaid meetmeid juhtivate ettevõtjate suhtes, kes on seotud majandussektoritega, mis on Venemaa Föderatsiooni valitsuse jaoks oluliseks tuluallikaks, ja isikute suhtes, kes toetavad Venemaa Föderatsiooni valitsust või saavad selle tegevusest kasu, ning nimetatud isikutega seotud füüsiliste isikute suhtes, kaasa arvatud sellest põhjendamatult kasu saavad perekonnaliikmed.“

9 Lisaks kanti nimetatud aktidega apellandi nimi vastavalt otsusele 2014/145 lisatud loetellu ja määruse nr 269/2014 I lisas olevasse loetellu järgmistel põhjendustel:

„Elena [Petrovna] Timchenko on [otsuse 2014/145] alusel loetellu kantud isiku, miljardär Gennady Timchenko abikaasa. Ta osaleb oma abikaasa ettevõtmistes sihtasutuse Timchenko kaudu. Seetõttu saab ta kasu Gennady Timchenko tegevusest, kes on vastutav Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava tegevuse ja poliitika toetamise ning Krimmi annekteerimise ja Ukraina destabiliseerimise eest vastutavate Venemaa otsustusõiguslike isikute rahalise ja materiaalse toetamise ja nendelt kasu saamise eest.“

Vaidlusalused loeteludesse jätmise aktid

10 Nõukogu võttis 14. septembril 2022 vastu vaidlusalused loeteludesse jätmise aktid, et pikendada apellandi suhtes võetud piiravate meetmete kehtivust. Need aktid tuginevad samadele põhjendustele kui need, mis olid esitatud vaidlusalustes algsetes aktides ja mis on esitatud eelmises punktis.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

11 Apellant palus 17. juuni 2022. aasta hagiavalduses Üldkohtul tühistada vaidlusalused aktid osas, milles need teda puudutavad, ning hüvitada mittevaraline kahju, mis talle nende aktide vastuvõtmisega tema väitel tekitati. Tühistamishagis väitis ta muu hulgas, et nõukogu tegi hindamisvea, kui ta leidis, et apellant on otsuse 2014/145 artikli 1 lõike 1 lõpuosa tähenduses „seotud“ oma abikaasaga (edaspidi „seotuse kriteerium“), kelle suhtes kehtestati piiravad meetmed eelkõige selle otsuse artikli 1 lõike 1 punkti a alusel (edaspidi „kriteerium a“).

12 Üldkohus lükkas vaidlustatud kohtuotsuses, eelkõige selle punktides 67–85, tagasi apellandi väite hindamisvea kohta. Olles selle kohtuotsuse punktides 74–76 leidnud, et mõiste „seotus“ hõlmab eelkõige sama perekonna liikmeid, kes on seotud ühiste huvidega, mis lähevad kaugemale neid ühendavast peresuhtest, ning et vaidlusaluste algsete aktide põhjendus 7 ei sea seda määratlust kahtluse alla, tõdes Üldkohus nimetatud kohtuotsuse punktides 77 ja 78, et apellant, kes on sihtasutuse Timchenko juhatuse liige, ja tema abikaasa olid sihtasutuse asutajad ning et neil oli selles aktiivne roll, kuna nad olid otseselt seotud selle põhitegevusega ja neil olid märkimisväärsed volitused.

13 Üldkohus järeldas seejärel sama kohtuotsuse punktis 79, et nõukogu võis hindamisviga tegemata asuda seisukohale, et apellant oli sihtasutuses Timchenko seotud oma abikaasaga, kes ise, nagu nähtub 6. septembri 2023. aasta kohtuotsusest Timchenko *vs.* nõukogu (T-252/22, EU:T:2023:496), vastas eelkõige kriteeriumile a, ning võtta sellest tulenevalt tema suhtes piiravaid meetmeid.

14 Lisaks lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 82 tagasi apellandi argumendi, et tema tegevus sihtasutuses Timchenko ei olnud seotud sissetungiga Ukrainasse, kuna kriteeriumis a ei olnud ette nähtud sellise seose tuvastamist.

15 Olles lisaks tagasi lükanud apellandi ülejäänud väited ja jätnud tema kahju hüvitamise nõude rahuldamata, jättis Üldkohus tema hagi tervikuna rahuldamata.

Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

16 Apellant palub oma apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

– lahendada kaebus sisuliselt ja tühistada vaidlusalused aktid teda puudutavas osas ning

– mõista mõlema kohtuastmega seotud kulud välja nõukogult.

17 Nõukogu palub Euroopa Kohtul:

– jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja

– mõista kohtukulud välja apellandilt.

18 Euroopa Komisjon palub Euroopa Kohtul:

– jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja

– mõista kohtukulud välja apellandilt.

Apellatsioonkaebus

19 Apellant esitab oma apellatsioonkaebuse põhjendamiseks kolm väidet, millest esimese väite kohaselt on Üldkohus rikkunud õigusnormi, tõlgendades seotuse kriteeriumi meelevaldselt ja kuritarvitavalt laialt seoses mõistega „ühised huvid“, teise väite kohaselt on Üldkohus rikkunud

õigusnormi otsuse 2022/582 põhjenduses 7 kasutatud sõna „põhjendamatult“ tõlgendamisel ning kolmanda väite kohaselt on Üldkohus rikkunud õigusnormi selle kriteeriumi tõlgendamisel seoses piiravate meetmetega taotletava eesmärgiga ning põhjendamiskohustust.

Esimene väide

Poolte argumendid

20 Esimeses väites heidab apellant Üldkohtule ette õigusnormi rikkumist seotuse kriteeriumi tõlgendamisel, kuna see tõlgendus võimaldab kohaldada seda kriteeriumi füüsilistele isikutele ainuüksi seetõttu, et neil on perekondlik side isikuga, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, ja see on vastuolus kohtupraktikaga, mis tuleneb eelkõige 13. märtsi 2012. aasta kohtuotsusest Tay Za *vs.* nõukogu (C-376/10 P, EU:C:2012:138). Nimelt leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 74 ja 76, et kui füüsiline isik on sellise isiku perekonnaliige, kelle suhtes selliseid meetmeid kohaldatakse, tuleb tõendada „ühiste huvide põimumise“ objektiivset olemasolu, mis ei pea tingimata väljenduma majandustegevuses ega olema vormistatud ühises õiguslikus struktuuris. Selle ebamäärase sõnastusega püüdis Üldkohus hõlmata väga paljusid olukordi, tuvastamata ühiseid huve, mis lähevad kaugemale tavalisest peresuhtest, ja täpsustamata mõistet „ühiste huvide põimumine“, mis on vastuolus õiguskindluse põhimõttega.

21 Mööndes küll, et iga juhtumi konteksti ja asjaolusid on vaja arvesse võtta, leiab apellant, et Üldkohus oleks pidanud selgitama, kuidas sellised ühised huvid oma laadi, kvaliteedi ja kvantiteedi poolest ületavad kõigile peresuhetele omaseid tavalisi ühiseid huvisid, et saaks selgitada sellise põimumise objektiivset olemasolu. Vaidlustatud kohtuotsuses järeldas Üldkohus aga, et apellant oli seotud oma abikaasaga, ilma et oleks välja toonud mis tahes ärisidemeid või ühiseid huve, olgu need siis majanduslikud, varalised või muud sidemeid, mis ühendavad abikaasasid rohkem kui tavaline peresuhe. Apellant täpsustab, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 77 ja 78 piirdus Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses tema ja tema abikaasa vahelise seose tuletamisega tavapärastest ülesannetest ja volitustest, mis on seotud heategevusliku ühingu asutajastaatusega, samas kui abikaasade ühine huvi tegeleda heategevusliku tegevusega kuulub nende peresuhte raamistikku.

22 Nõukogu leiab, et apellant soovib seada kahtluse alla hinnangu, mille Üldkohus andis faktilistele asjaoludele vaidlustatud kohtuotsuse punktides 77 ja 78. Välja arvatud tõendite moonutamise korral, mida apellant käesolevas asjas ei ole väitnud, ei kujuta faktiliste asjaolude ja tõendite hindamine endast õigusküsimust, mis kuuluks apellatsioonimenetluses Euroopa Kohtu kontrolli alla, mistõttu tuleb apellandi argumendid selles osas tunnistada vastuvõetamatuks. Ülejäänud osas vaidleb nõukogu apellandi argumentidele sisuliselt vastu.

23 Komisjon vaidlustab apellandi nende argumentide põhjendatuse.

Euroopa Kohtu hinnang

– *Vastuvõetavus*

24 Tuleb meenutada, et vastavalt ELTL artiklile 256 ja Euroopa Kohtu põhikirja artiklile 58 võib apellatsioonkaebuse esitada üksnes õigusküsimustes. Ainult Üldkohus on pädev tuvastama ja hindama asjakohaseid faktilisi asjaolusid ning hindama tõendeid. Faktide ja tõendite hindamine ei ole nimelt niisugune õigusküsimus, mis sellisena kuulub Euroopa Kohtu poolt apellatsiooni korras läbivaatamisele, välja arvatud juhul, kui fakte või tõendeid on moonutatud (4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Ferriere Nord *vs.* komisjon, C-31/23 P, EU:C:2024:851, punkt 89 ja seal viidatud kohtupraktika). Euroopa Kohus on seevastu vastavalt ELTL artiklile 256 pädev kontrollima nende faktiliste asjaolude õiguslikku kvalifikatsiooni ja Üldkohtu poolt neist tuletatud õiguslikke tagajärgi (1. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus nõukogu *vs.* Alumina, C-393/13 P, EU:C:2014:2245, punkt 16 ja seal viidatud kohtupraktika).

25 Käesolevas asjas leiab nõukogu, et apellant soovib oma teatavate argumentidega seada kahtluse alla hinnangu, mille Üldkohus andis faktilistele asjaoludele ja tõenditele vaidlustatud kohtuotsuse punktides 77 ja 78.

26 Selle vastuvõetamatuse väitega ei saa nõustuda. Nimelt nähtub apellatsioonkaebusest selgelt, et oma esimese väitega ei soovi apellant seada kahtluse alla faktilisi järeldusi ja hinnanguid, mis puudutavad tema seotust oma abikaasaga, nagu Üldkohus need vaidlustatud kohtuotsuse punktides 77 ja 78 tegi. Neid punkte kritiseerides heidab ta Üldkohtule ette, et viimane järeldas selle kohtuotsuse punktis 79, et selline seotus on olemas, ilma et ta oleks – samas eirates nimetatud kohtuotsuse punktides 74 ja 76 kehtestatud kriteeriume– kindlaks teinud ühised huvid, mis ühendavad kahte abikaasat nende perekondlikust suhtest kaugemale ulatuvalt. Neil asjaoludel puudutavad apellandi argumendid faktiliste asjaolude õigusliku kvalifikatsiooni kontrolli ja õiguslikke tagajärgi, mille Üldkohus neist käesoleva kohtuotsuse punktis 24 viidatud kohtupraktika tähenduses tuletas. Seega on esimene väide tervikuna vastuvõetav.

– *Sisulised küsimused*

27 Esimeses väites heidab apellant Üldkohtule esiteks ette, et viimane tõlgendas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 74 ja 76 – eirates eelkõige 13. märtsi 2012. aasta kohtuotsusest Tay Za *vs.* nõukogu (C-376/10 P, EU:C:2012:138) tulenevat kohtupraktikat – seotuse kriteeriumi niivõrd laialt, et seda võib kohaldada füüsilisele isikule ainuüksi seetõttu, et tal on perekondlik suhe isikuga, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid. Samuti leiab ta, et Üldkohtu lai tõlgendus rikub õiguskindluse põhimõtet.

28 Käesolevas asjas leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 74 ja 76, et mõiste „seotus“ hõlmab eelkõige füüsilisi või juriidilisi isikuid, keda üldiselt seovad ühised huvid, ilma et selleks oleks vaja seost majandustegevuse kaudu. Seega puudutab see mõiste iga füüsilist isikut, kellel on side, mis läheb kaugemale perekondlikust suhtest, isikuga, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid. Üldkohus täpsustas samuti, et kui need isikud on seotud perekondliku suhte kaudu, tuleb tõendada „ühiste huvide põimumise“ objektiivset olemasolu, mis ei pea olema tingimata vormistatud selleks loodud õiguslikus struktuuris.

29 See määratlus ei tähenda, et mõiste „seotus“ piirdub pelgalt perekondliku sideme olemasoluga. Üldkohtu tõlgendus tähendab nimelt, et ühised huvid, mis lähevad sellisest sidemest objektiivselt kaugemale, peavad olema teatavaks tehtud, et ühe perekonna liikmeid saaks pidada „seotud isikuteks“ seotuse kriteeriumi tähenduses.

30 Seda tehes otsustas Üldkohus, et selliste perekonnaliikmete ühised huvid peavad olema ulatuslikumad kui lihtsalt ühised huvid, mis on omased kõigile peresuhetele.

31 Kuna piisab sellest, kui sellised ühised huvid lähevad objektiivselt kaugemale neid kahte puudutatud isikut ühendavast perekondlikust suhtest, ei ole vaja, nagu Üldkohus õigesti leidis ja vastupidi sellele, mida väidab apellant, et need huvid väljenduksid majandustegevuses või oleksid vormistatud õiguslikus struktuuris.

32 Võttes nimelt arvesse asjaolu, et eelkõige otsuse 2014/145 artikli 1 lõike 1 lõpuosas esinevat sõna „seotud“ kasutatakse üldiselt ilma ühegi muu täpsustuseta või kontekstita, ning et nagu nähtub sisuliselt ka iga vaidlusaluse algse akti põhjendustest 6 ja 7, on piiravate meetmete kehtestamise eesmärk vältida nende isikute suhtes, kes on seotud teiste isikutega, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, ohtu, et viimati nimetatud isikud hoiavad neist meetmetest kõrvale (vt analoogia alusel 14. juuni 2018. aasta kohtuotsus Makhlouf *vs.* nõukogu, C-458/17 P, EU:C:2018:441, punkt 79, ja 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus Souruh *vs.* nõukogu, C-350/19 P, EU:C:2020:784, punkt 83), tuleb mõistet „seotus“ tõlgendada laialt, mistõttu ei saa see piirduda sellise seotusega, milles leidub äri- või majanduslikke või varalisi sidemeid (vt analoogia alusel 11. novembri 2021. aasta kohtuotsus Bank Sepah, C-340/20, EU:C:2021:903, punkt 56).

33 Lisaks ei rikkunud Üldkohus õiguskindluse põhimõtet, kui ta tõlgendas mõistet „seotus“ nii, nagu on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 28. Nimelt tuleb meenutada, et seda põhimõtet, mis nõuab, et õigusnormid oleksid selged ja täpsed ning et nende kohaldamine oleks õigussubjektidele ettenähtav, eriti kui need võivad kaasa tuua ebasoodsaid tagajärgi, ei saa mõista nii, et see kohustab liidu seadusandjat või kohut õigusnormi raames, mille esimene vastu võtab ja mida teine tõlgendab, mainima erinevaid konkreetseid olukordi, mil abstraktset õigusnormi võib kohaldada, kui kõiki neid olukordi ei saa ette näha (vt selle kohta 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Leedu jt *vs.* parlament ja nõukogu (liikuvuspakett) (C-541/20-C-555/20, EU:C:2024:818, punkt 159 ja 160 ning seal viidatud kohtupraktika).

34 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 55 rõhutas, määratles Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 74 ja 76 – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 28 – piisavalt selged ja täpsed kriteeriumid selle mõiste kohaldamiseks kahe isiku puhul, kelle vahel on perekondlik side, samas kui tal ei olnud kohustust üksikasjalikult nimetada olukordi, millal seda mõistet saab kohaldada, kuna ühelt poolt tuleb seda tõlgendada laialt ja teiselt poolt, nagu märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 74 ja nagu apellant ise Euroopa Kohtule esitatud menetlusdokumentides möönab, sõltuvad need suhete liigid, mida see võib hõlmata, „juhtumi kontekstist ja asjaoludest“.

35 Teiseks heidab apellant Üldkohtule ette, et viimane järeldas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 79, et apellant oli seotud oma abikaasaga, samas kui vastupidi sellele, mida Üldkohus selle kohtuotsuse punktides 74–76 märkis, ei tuvastanud ta selle kohtuotsuse punktides 77 ja 78 tuvastatud faktilisi asjaolusid arvestades, et objektiivselt esineb „ühiste huvide kattumine“, mis ühendaks kahte abikaasat, mis läheb kaugemale nende peresuhtest.

36 Sellega seoses tuleb meenutada, et nende põhjenduste õiguspärasuse kontrollimisel, millel põhineb otsus kanda või jätta isiku nimi nende isikute loetellu, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, nõuab Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tagatud kohtuliku kontrolli tõhusus, et liidu kohus kontrolliks lisaks sellele, kas esitatud põhjendused on piisavalt täpsed ja konkreetsed, ka seda, kas need põhjendused või vähemalt üks neist on iseenesest piisav alus selle otsuse põhjendamiseks. Lisaks peab liidu kohus veenduma, et viimati osutatud otsus, mis puudutab seda isikut isiklikult, põhineb piisavalt kindlal faktilisel alusel. See tähendab nimetatud otsuse aluseks olevas põhjenduste ülevaates kirjeldatud asjaolude kontrollimist, mistõttu kohtulik kontroll ei ole piiratud esitatud põhjenduste tõepärasuse abstraktse hindamisega, vaid käsitleb küsimust, kas need põhjendused või vähemalt üks neist, mida iseenesest peetakse nende aktide jaoks piisavaks, on tõendatud (vt selle kohta 18. juuli 2013. aasta kohtuotsus komisjon jt *vs*. Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518, punktid 118 ja 119; 28. novembri 2013. aasta kohtuotsus nõukogu *vs*. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, punktid 72 ja 73 ning seal viidatud kohtupraktika, ning 19. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Azarov *vs*. nõukogu, C-530/17 P, EU:C:2018:1031, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

37 Nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktist 47, mida apellatsioonkaebuses ei ole vaidlustatud, kohaldati apellandi suhtes seotuse kriteeriumi alusel piiravaid meetmeid, kuna ta osales sihtasutuse Timchenko tegevuse kaudu oma abikaasa G. Timchenko ettevõtmistes ja sai neist kasu.

38 Üldkohus märkis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 77 ja 78, et apellant ja tema abikaasa asutasid sihtasutuse Timchenko ja on otseselt seotud selle põhitegevusega. Samuti tõdes ta, et nende aktiivset rolli selles sihtasutuses kinnitavad eelkõige ülesanded ja volitused, mis neil sihtasutuses on. Seega ei saa Üldkohtule ette heita, et ta jättis kontrollimata, kas need faktilised asjaolud vastavad vaidlustatud kohtuotsuse punktides 74–76 määratletud mõiste „seotus“ kriteeriumidele.

39 Järelikult, vastupidi sellele, mida väidab apellant, tuleb asuda seisukohale, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 62, et Üldkohus võis selleks, et järeldada vaidlustatud kohtuotsuse punktis 79, et see apellant oli seotud oma abikaasaga seotuse kriteeriumi tähenduses, põhjendatult asuda seisukohale, et neid abikaasasid seovad ühised huvid, mis lähevad kaugemale kõigile peresuhetele iseloomulikust huvide ühendusest, isegi kui see on abielusuhe.

40 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimene väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Teine väide

Poolte argumendid

41 Teises väites heidab apellant Üldkohtule ette, et viimane on rikkunud õigusnormi, kui ta tõlgendas otsuse 2022/582 põhjenduses 7 kasutatud sõna „põhjendamatult“. Nähes nimelt ette võimaluse kohaldada seotuse kriteeriumi perekonnaliikmete suhtes, kes saavad põhjendamatult kasu sellise isiku tegevusest, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, soovis liidu seadusandja, et tõendataks – selleks et vältida, et selliste perekonnaliikmete suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid ainuüksi nende perekondliku sideme tõttu – et on olemas põhjendamatu kasu, see tähendab eriline kasu, mis on teatud intensiivsusega ja mis läheb kaugemale tavalisest peresuhtest.

42 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 76 tõlgendas Üldkohus aga sõna „põhjendamatult“ nii, et see kohustab tõendama asjaomasele perekonnaliikmele omistatavat mittevaralist asjaolu, nimelt seda, et viimane pidi olema teadlik, et saadud kasu on saadud isikult, kes vastab ühele piiravate meetmete võtmiseks ette nähtud kriteeriumidest. Lisaks asjaolule, et sellise teadmise puudumist on võimatu tõendada, leiab apellant, et Üldkohtu tõlgendus „ei ole mõistlik“, kuna kohus ei selgita, kuidas see teadmine võib objektiivselt muuta peresuhtest tuleneva kasu põhjendamatuks. Lisaks kohustaks see tõlgendus asjaomast pereliiget *a priori* kindlaks tegema, kas isik, kellega ta on perekondliku sideme kaudu seotud, vastab sellises aktis nagu otsus 2014/145 ette nähtud loetellu kandmise kriteeriumidele, mis oleks vastuolus ootuspärasuse põhimõttega.

43 Nõukogu ja komisjon vaidlevad apellandi argumentidele vastu, nõustudes siiski teise võimalusena sellega, et Üldkohus ei tõlgendanud sõna „põhjendamatult“ õigesti.

Euroopa Kohtu hinnang

44 Teises väites heidab apellant Üldkohtule sisuliselt ette, et viimane ei tõlgendanud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 76 õigesti sõna „põhjendamatult“, mida on kasutatud otsuse 2022/582, mis on üks kahest vaidlusalusest algsest aktist, põhjenduses 7.

45 Otsuse 2022/582 põhjenduses 7, nagu ka rakendusmääruse 2022/581 põhjenduses 7 ja teises vaidlusaluses algses aktis on märgitud, et piiravaid meetmeid võib kehtestada füüsiliste isikute suhtes, kes on seotud juhtivate ettevõtjatega, kes tegutsevad majandussektorites, mis on Venemaa Föderatsiooni valitsuse jaoks oluline tuluallikas, ning et need seotud füüsilised isikud võivad hõlmata – nagu nähtub ka väljendist „kaasa arvatud“ – perekonnaliikmeid, kes saavad nende ettevõtjate tegevusest „põhjendamatult“ kasu.

46 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 76 märkis Üldkohus muu hulgas, et kasutades määrsõna „põhjendamatult“, soovis liidu seadusandja rõhutada asjaolu, et asjaomane pereliige peab olema teadlik, et saadud kasu on isikult, kes vastab ühele piiravate meetmete võtmist õigustavatest kriteeriumidest.

47 Sellega seoses tuleb asuda seisukohale, nagu menetlusosalised üksmeelselt möönavad, et Üldkohus ei tõlgendanud õigesti vaidlusaluste algsete aktide põhjenduses 7 kasutatud määrsõna „põhjendamatult“.

48 Nimelt ei nähtu ühelt poolt vaidlusaluste algsete aktide põhjenduse 7 sõnastusest, et kasu põhjendamatus peaks tingimata sõltuma tahtlusest, nimelt asjaolust, et asjaomane pereliige oli sellest teadlik.

49 Teiselt poolt ei saa mõiste „seotus“ vastata ega piirduda üksnes juhtudega, mil perekonnaliige saab kasu isiku, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, tegevusest, kuna see perekonnaliige on teadlik, et see kasu pärineb isikult, kes vastab ühele või mitmele loetellu kandmise kriteeriumile. Võttes arvesse asjaolu, et piiravate meetmete kehtestamise eesmärk seotuse kriteeriumi alusel on – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 32 – vältida kõrvalehoidmise ohtu, ei ole sellist eesmärki võimalik täielikult ja tõhusalt saavutada, kui tuleks süstemaatiliselt tõendada sellise teadvuse olemasolu asjaomasel perekonnaliikmel. Seega on Üldkohtu tõlgendus sõnale „põhjendamatult“ vastuolus seotuse kriteeriumi eesmärgiga.

50 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et vaidlusaluste algsete aktide põhjenduse 7 eesmärk on selgitada mõistet „seotus“ – puhtalt näitlikustamiseks väljendi „kaasa arvatud“ kasutamise tõttu ja seega ilma, et see piiraks muid seotuse vorme – juhul, kui need kaks seotud isikut on seotud peresuhte kaudu. Põhjendus 7 peegeldab ideed, et – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 30-31 – füüsilise isiku suhtes ei saa piiravaid meetmeid kohaldada, kui ta ei ole seotud isikutega, kelle suhtes neid meetmeid kohaldatakse, ühiste huvide kaudu, mis lähevad objektiivselt kaugemale neid ühendavast peresuhtest.

51 Üldkohtu vaidlustatud kohtuotsuse punkti 76 viimases lauses tehtud tõlgendamisviga ei mõjuta siiski vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni, mis on põhjendatud muude õiguslike kaalutlustega, mistõttu ei saa seda kohtuotsust tühistada (6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Prosegur Compañía de Seguridad *vs.* komisjon, C-55/19 P, EU:C:2021:797, punkt 106 ja seal viidatud kohtupraktika).

52 See, et Üldkohus tõlgendas sõna „põhjendamatult“ vääralt, ei sea kahtluse alla tõlgendust, mille ta andis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 74 ja punkti 76 esimeses lauses mõistele „seotus“ sama perekonna liikmete puhul, kuna viimati nimetatud tõlgendus ei riku õigusnorme, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 29–32.

53 Lisaks ei mõjuta Üldkohtu tõlgendusviga selle põhjenduse põhjendatuse hindamist, mille tõttu võeti apellandi suhtes piiravad meetmed. Nimelt ei analüüsinud Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse üheski punktis, kas apellant oli teadlik, et kasu, mille ta võis saada oma osalemisest abikaasa ettevõtmistes sihtasutuse Timchenko kaudu, on saadud selliselt isikult, kes vastas ühele otsuses 2014/145 ja määruses nr 269/2014 ette nähtud loetellu kandmise kriteeriumidest.

54 Neil asjaoludel tuleb teine väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Kolmas väide

Poolte argumendid

55 Kolmandas väites leiab apellant, et Üldkohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 82 rikkunud õigusnormi ja oma põhjendamiskohustust, lükates lihtsalt tagasi apellandi argumendi, et tema tegevus sihtasutuses Timchenko ei olnud kuidagi seotud sissetungiga Ukrainasse, kuna kriteeriumis a, mis õigustas tema abikaasa suhtes piiravate meetmete võtmist, ei olnud sellise seose tuvastamist ette nähtud. Arvestades, et tema suhtes seotuse kriteeriumi alusel võetud piiravad meetmed peavad olema vajalikud Venemaa Föderatsiooni vastu kehtestatud piiravate meetmete korra eesmärgi saavutamiseks, milleks on avaldada survet Venemaa Föderatsiooni valitsusele ja suurendada selle riigi Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava tegevuse kulusid, leiab apellant, et Üldkohus oleks pidanud vaidlustatud kohtuotsuse selles punktis selgitama, kuidas apellandi suhtes piiravate meetmete kehtestamine võimaldab neid eesmärke saavutada.

56 Nõukogu ja komisjon vaidlevad apellandi argumentidele vastu, täpsustades, et nõukogu leiab, et kolmas väide on osas, milles see puudutab seotuse kriteeriumi ja selle alusel võetud piiravate meetmete proportsionaalsust, vastuvõetamatu, kuna apellant teatas, et ta loobub Üldkohtus proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist käsitlevast väitest.

Euroopa Kohtu hinnang

57 Kolmandas väites heidab apellant Üldkohtule sisuliselt ette, et viimane on rikkunud õigusnormi ja oma põhjendamiskohustust, jättes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 82 kontrollimata ja selgitamata, kas ja kuidas võimaldavad apellandi suhtes kehtestatud piiravad meetmed saavutada Venemaa Föderatsiooni vastu kehtestatud piiravate meetmete korraga taotletavaid eesmärke.

58 Kõigepealt tuleb rõhutada, et apellant kinnitab oma repliigis, et selle väitega ei tugine ta proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisele, vaid leiab, et Üldkohus oleks pidanud kontrollima, kas ühiste huvide tõttu oma abikaasaga, mis lähevad neid ühendavast peresuhtest kaugemale, oli piisav seos tema ja Venemaa Föderatsiooni vastu kehtestatud piiravate meetmete korra esemeks oleva olukorra vahel. Neil asjaoludel ei ole vaja teha otsust nõukogu esitatud vastuvõetamatuse väite kohta.

59 Sisulisest küljest tuleb meenutada, et Üldkohus lükkas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 82 tagasi apellandi argumendi, et tema tegevusel sihtasutuses Timchenko puudub seos sissetungiga Ukrainasse. Üldkohus märkis sellega seoses, et otsuses 2014/145 ette nähtud kriteeriumis a ei ole sellise seose tuvastamist ette nähtud.

60 Üldkohus ei rikkunud ei õigusnormi ega oma põhjendamiskohustust.

61 Nimelt, esiteks, nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 82 sisuliselt õigesti otsustas, ei ole kriteeriumis a, mille alusel kehtestati piiravad meetmed apellandi abikaasa suhtes, ega ka seotuse kriteeriumis, mille alusel apellandile selliseid meetmeid kohaldati, ette nähtud, et nõukogu on kohustatud teatama, et apellandi tegevus on seotud Venemaa Föderatsiooni Ukraina-vastase destabiliseeriva tegevuse või poliitikaga. Täpsemalt sõltub seotuse kriteerium üksnes sellest, kas esineb seos asjaomase isiku ja selle isiku vahel, kellega ta on seotud ja kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid mõne muu loetellu kandmise kriteeriumi alusel.

62 Üldkohtu põhjendus on pealegi kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mille kohaselt võib piiravate meetmete korda kehtestava liidu õigusaktiga taotletavate eesmärkide olulisus õigustada negatiivseid tagajärgi – isegi kui need on märkimisväärsed – teatud isikutele, kaasa arvatud neile, kes sarnaselt isikutega, kes on seotud isiku või üksusega, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, ei vastuta kuidagi olukorra eest, mis viis asjaomaste meetmete võtmiseni (vt selle kohta 3. septembri 2008. aasta kohtuotsus Kadi ja Al Barakaat International Foundation *vs.* nõukogu ja komisjon, C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461, punktid 361 ja 362).

63 Teiseks ei olnud Üldkohtul neil asjaoludel selleks, et vastata apellandi argumendile, et tema tegevus sihtasutuses Timchenko ei olnud seotud sissetungiga Ukrainasse, tarvis analüüsida eraldi küsimust, kas tema suhtes seotuse kriteeriumi alusel kehtestatud piiravad meetmed võimaldasid saavutada eesmärke, mida taotleti liidu poolt Venemaa Föderatsiooni vastu võetud piiravate meetmete korraga. Peale selle piisab, kui meenutada, et nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 32, on selliste seotud isikute suhtes nagu apellant kehtestatud piiravate meetmete eesmärk vältida ohtu, et hoitakse kõrvale piiravatest meetmetest, mis on kehtestatud esmajärjekorras nende isikutega seotud isikute suhtes, mistõttu ei ole igal juhul oluline kontrollida, kas apellandi suhtes võetud piiravad meetmed võimaldavad saavutada ka muid eesmärke, mida taotleb see režiim apellandi väidete kohaselt, nagu on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktis 55.

64 Järelikult tuleb ka kolmas väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata ja seega jätta apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata.

Kohtukulud

65 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõige 2 näeb ette, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu, siis otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonimenetluses, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

66 Kuna nõukogu ja komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja apellant on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja Elena Petrovna Timchenkolt.

Allkirjad